

ВАМ СЛОВА

Зямля мая, мая краіна

У Беларусі 2009 год абвешчаны годам роднай зямлі. Правядзенне шэрагу мерапрыемстваў будзе спрыяць захаванню і прымнажэнню нацыянальнага духоўнага і культурнага набытку, гістарычнай спадчыны і прыродных багаццяў краіны, самабытных традыцый беларускага народа, выхаванню моладзі ў духу любові да Радзімы.

Тэматыка Года арганічна спалучаецца з важнай гістарычнай падзеяй – святкаваннем 65-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, што сведчыць аб пераемнасці патрыятычных традыцый пакалення пераможцаў, гатоўнасці нашых сучаснікаў берагчы родную зямлю, прымнажаць яе прыродныя багацці, духоўныя і культурныя скарбы.

Родная зямля, Радзіма – словы-сімвалы, якія з'яўляюцца важнымі цэнаснымі арыенцірамі для чалавека. Тэарэтычна, у лёсе кожнага з нас абавязкова ёсць нешта такое, перад чым адчуваеш адказнасць на працягу ўсяго жыцця. Ці не паняцце “родная зямля” павінна стаць святым для нацыі? Так было заўсёды, так павінна быць і цяпер. Але час ідзе, і пэўныя арыенціры мяняюцца. А што сёння кожны з нас укладае ў словазлучэнне “родная зямля”? Якія яе межы? Ці актуальна гэта пытанне сёння? Калі так, то што канкрэтна мы можам зрабіць для таго, каб наша Радзіма стала прыгажэйшай, багацейшай і больш утульнай?

Сваімі меркаваннямі падзяліліся студэнты, выкладчыкі і супрацоўнікі нашага ўніверсітэта.

Вольга КЕМКО, студэнтка 5 курса філалагічнага факультэта:

– Калі шчыра, то толькі цяпер даведалася пра тое, што 2009 год аб'яўлены годам роднай зямлі. У нашых умовах такія захады наступілі даўно. Для вялікай колькасці нашых сучаснікаў з'явіліся зусім іншыя каштоўнасці: цыгарэты, алкаголь... А плюс яшчэ экалагічная праблема. Самае страшнае тое, што пераважную большасць такіх адносін да жыцця і такога існавання задавальняюць: пасіўны лад жыцця стаў нормай. Магчыма, так прасцей. Але трэба памятаць, што родная зямля – як маці. Яна патрабуе любові і пашчоты. Як мы клапацімся пра бацькоў, так павінны адносіцца і да зямлі, на якой нарадзіліся і працягваем жыць. І ад нас залежыць, што мы пакінем у спадчыну нашчадкам. Напрыклад, для мяне ўся геаграфічная тэрыторыя Беларусі і ёсць родная зямля.

Ірына Віктараўна КІСЯЛЕНКА, лабарант кафедры інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі:

– Для мяне асабіста родная зямля – гэта бацькоўскі дом, гэта Каложскі парк, з якім звязана мае дзяцінства. А ўвогуле, гэта вельмі сур'ёзная і складаная тэма... “сць людзі, якім усё роўна, існуе ці не родная зямля. Пачуццё патрыятызму, настальгія – гэта не для іх. Ім кам-фортна, утульна, яны шчаслівыя дзесці – там

і родная зямля. Я лічу, што абвешчэнне Года роднай зямлі ніяк не паўплывае на свядомасць такіх людзей. Кожны сам павінен зразумець, ці ёсць чым яму ганарыцца, што аставіць дзецям. А ад гэтага будзе залежыць, ці вырастуць з апошніх сапраўдныя патрыёты, ці паняцце “родная зямля” будзе прыраўноўвацца паняццю “месцажыхарства”.

Міхail Вікенцьевіч ВАСІЛЮЧАК, кандыдат гістарычных навук, старшыня ветэранскай арганізацыі ГрДУ:

– Пытанні гэтыя даўно патрабавалі рашэння. Родная зямелька – гэта галоўнае, што мае кожны з нас. І моладзь першая павінна зразумець, што толькі духоўнае вечна, а не матэрыяльнае. Наша краіна нямапакут зведла, але выстаяла. Ад таго, як мы будзем працаваць, вучыцца, будзе залежыць, якіх новых вяроўшын зможам яна дасягнуць. Акрамя таго, неабходна падумаць аўтарытэт беларускай мовы, культуры. Толькі тады мы зможам адчуць сябе беларусамі.

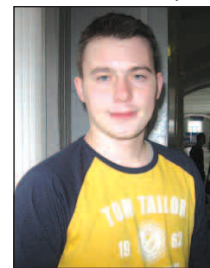
Алена Пятроўна МАЛЯЎКА, супрацоўнік НДС:

– Выдатная ідэя прысвяціць новы год роднай зямлі. Я нарадзілася і живу ў сваім любімым горадзе над Нёманам. І калі даводзіцца быць у іншых краінах, з асадай адзначаю: няма нічога лепшага за родны куток. Гэта разумее і падрастаючае пакаленне, якому прыйдзеца будаваць будучыню. Сёння, на мой погляд, галоўнае – захаваць Бацькаўшчыну. Не рвацца за мяжу – годна жыць можна і на Радзіме.

Дзмітрый АУЧЫННІКАЎ, студэнт 1 курса факультэта матэматыкі і інфарматыкі (завочнае аддзяленне):

– «С чого начинается Родина? С картинки в твоём букваре...» Успомнілася песенка з дзяцінства... Паняцце “родная зямля” шырэе за геаграфічныя паказчыкі. Гэта і “малая радзіма”, дзе табе з дзяцінства знаёмы да болу лугі, лясы, азёры... На нас, сучаснікаў, ускладзены асаблівыя задачы: любіць, паважаць, цаніць тое, што пакінулі нам бацькі, а таксама паляпшаць дабыты, прымнажаць усе лепшыя традыцыі.

Апытанне правяла Юлія ВІШНЯК.

ГРОДЗЕНСКИ УНІВЕРСІТЭТ - 70 ГАДОЎ СТВАРЭННЯ

Успамін пад Новы год

Рубрыку “Гродзенскі ўніверсітэт – 70 гадоў стварэння” мы пачынаем публікацыяй нарыса Аляксея Нікіфаравіча Карпюка, які ўпершыню быў надрукаваны ў газеце “Літаратура і мастацтва” 31 снежня 1982 года. Гэта ўспаміны пра пасляваенны суботнік студэнтаў Гродзенскага педагагічнага інстытута.

Аляксей Карпюк – вядомы беларускі пісьменнік, лёс якога апаліла Вялікая Айчынная вайна. Спачатку – партызанскі атрад, потым – палон і катаванні ў нямецкім лагеры смерці.

Карпюк – адзін з першага пакалення выпускнікоў педагагічнага інстытута, які ён скончыў у 1949 годзе. Працаваў карэспандэнтам газеты, дырэктарам музея, узначалваў Гродзенскае аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі. Найбольш вядомыя творы: “Вершалінскі рай”, “Сучасны канфлікт”, “Карані”, “Рэквіем”, “Белая дама”.

Фотаздымкі з сямейнага архіву ласкава прадставіла дачка пісьменніка Валянціна Аляксееўна Карпюк. У альбоме рукой пісьменніка запісана: “1945 год. Суботнік студэнтаў на Гродзенскай электрастанцыі для яе адбудовы”.

У Гродне ў 1913 годзе дала ток першая электрастанцыя. Магутнасць яе дзвюх турбін была 1400 кілават (цяперашняя ЦЭЦ-2 – у сто пяцьдзесят разоў магутнейшая). Аднак і тых кілават хапала гродзенцам з лішкам. Летам 1944 года электрастанцыю ўзарвалі гітлераўцы, гораду пачаў даваць

выглядзе?”. Пра розныя цікавыя здарэнні імгненна даведваліся ўсе:

– Валчковіч завалок на штабель пятнаццаціпудовую жалеззяку!

– Надзя Кулагіна правалілася ў бочку са смалой і згубіла пантофлю.

– А Валодзьку Немцу палец прыціснула! Ужо і на электрастанцыю паспеў збегчы.

У момант пра ўсё стала вядома. Студэнтаў ужо не магла спыніць ніякая сіла – усе рынуліся ў машынную залу.

Неўзабаве з фанернага будана выйшлі да нас два высокія бялявыя хлопцы ў добрых скуранных куртках і жоўтых гамашах. Адбылася нямая сцэна. Калі выказаць яе словамі, яна прагучала б прыкладна так:

“Што прыглядаецца да нас, гэтак цікава? Глядзіце, глядзіце, чорт вас бяры! Так, на нас зашмальцаваныя і прапаленыя ля ваенных кастроў шынялі, стапаныя кірзачы, але нам за іх не сорамна! У нас яшчэ ўсё па картках, і нават хлеба мы не ядзім удосталь, нашы гарады ляжаць у руінах, вёскі спалены!..

А вы выпешчаныя і разадзетыя, нібы кінаакцёры з Галівуда!.. Пакуль мы падстаўлялі грудзі пад нямецкія кулі, вы інстытуты паканчалі, пажаніліся, а тысячы нашых аднагодкаў у брацкіх магілах ляжаць! Многія параненыя ды пакаленыя! Студэнт са шрамам на твары – былы карэкціроўшчык артыўзіёна Ігар Повараў пад Ясамі выклікаў агонь “на сябе”, а вы, відаць, не разумееце нават значэння гэтага слова! А Міша Соламаў і Коля Панасік прыйшлі сюды варочаць скрыні, хоць у іх перабітыя ногі! Бры-

– Шкада, што не нос! Няхай не лезе, куды не трэба!

Але літфакавец Немец свой аўтарытэт у хуткім часе аднавіў. Выбегшы з электрастанцыі з забінтаванай рукой, ён пачаў расказваць навіну:

Вядзе мяне тэхнік праз машынае аддзяленне, каб перавязаць палец, а я гляджу: пасярод залы фанерны будан з вокнамі. Я прыпаў да акна. Пакуль тэхнік мяне адцягнуў, я паспеў разгледзець там дваіх людзей. Шведскія інжынеры мяняюць нейкія дэталі ў машыне.

– Тут у нас шве-еды-ы? – здзівіліся мы.

– Абсталяванне гэтае яшчэ пры цары куплялі ў Швецыі, – працягваў Немец. – Нацысты ўзарвалі ў турбінах якіясь вузлы. У нас такіх машын не выпускаюць. Звярнуліся да шведскай фірмы. Там паставілі цвёрдыя ўмовы: усталяваць дэталі будуць іх людзі і каб за шведамі ў час працы ніхто не назіраў. У іх, бачыш, тэхнічныя сакрэты!

– Фанерай закрыліся?

– Ад на-ас?!

ток энергاپоезд. У сувязі з гэтым сёння дарэчы ўспомніць адзін выпадак.

Адбылося гэта адразу ж пасля вайны. Дырэкцыя электрастанцыі напярэдадні Новага года папрасіла Гродзенскі педінстытут даламачы ім на суботніку. Калона ў некалькі соцень студэнтаў пад кіраўніцтвам прадстаўніка гаркома камсамола Валянціна Корбута ў хуткім часе прыбыла на месца. І вось што мы ўбачылі. Двор электрастанцыі быў завалены розным хламам. Чаго тут толькі не было! І нямецкія аўтамашыны без колаў, і дошкі, і бярвенні, і лісты пакамечаных блях, і толькі што завезеныя скрыні з новым абсталяваннем, а пасярод усяго гэтага беспарадку – стаяла нямецкая зенітка.

Хадзіць па захлапленым двары было немагчыма. Мы адразу ж прыняліся за справу: зносілі дошкі, бярвенне, цэглу, жалеза. Студэнты са смехам штурхаліся, дурэлі, твары дзяўчат расчырванеліся, вочы блішчэлі, яны нібы пыталіся ў хлопцаў: “Як я табе падабаюся ў гэтым

шу, Немцу, Увараву і Корбуту разрыўныя кулі перабілі рукі, але яны таксама тут! Ды ці мала іх з асколкамі ў жыватах, лёгкіх, мускулах!..

Нас вешалі, расстрэльвалі, рабавалі, а мы цяпелі, змагаліся і паміралі за агульную справу. Мы прыйшлі на суботнік, бо гораду не хапае электраэнергіі і энергاپоезд току дае мала, турбіны гораду патрэбны як паветра!..

Гэты наш крык душы, вядома, не крануў іншаземцаў. Тады Валя Корбут абарваў нямую сцэну.

–Паглядзелі і хопіць! А цяпер – за працу! Раней закончым, раней пачнём святкаваць Новы год!

І мы зноў рынуліся да дошак, цэглы, ламачка, да велізарных скрыняў з новым абсталяваннем, на якіх было выведзена толькі два словы: “Не кантаваць!!!” Студэнты працавалі ўжо моўчкі і раз'юшана.

Хутка на ўсім двары панавалі парадка. У адным месцы ўзвышаліся акуратныя клеткі цэглы, у другім – штабелі дошак і бярвення. Нават “звалка гісторыі”, так мы назвалі

месца, куды пасцягвалі разбітыя нямецкія машыны і зенітку, не парушала агульнай гармоніі...

Наша калона з песняй пакідала двор. Двое шведаў з дзвюх будынка праводзілі нас цікавымі позіркамі, але студэнты добра папрацаваўшы на свежым паветры, перапоўненыя радасцю і гордыя за зробленае, нават не глянулі на іншаземцаў: было не да іх. У актавай зале педінстытута чакала нас навагодняя ёлка ды танцы пад баян Сашы Прусава. Праз трыццаць гадоў я працаваў над кнігай пра славутую гімнастыю Вольгу Корбут. Валянцін Корбут, мой стары знаёмы, даў мне некалькі тысяч пісем ад шматлікіх прыхільнікаў таленту дачкі. Сярод пісем ад маладых японцаў, англічан, французцаў, амерыканцаў, неграў, у якіх юнакі амаль аднолькава выказвалі сваё захапленне дасягненнямі Волі, трапіліся мне і канверты са Швецыі. У адным з іх малады швед Ульф Грэнаба паняўліў падабрэжана пісаў, як ён сочыць і за тэхнічнымі дасягненнямі нашай краіны, пра якую яму шмат расказваў бацька, які калісьці працаваў ад сваёй фірмы ў СССР.

Прачытаўшы пашланне маладога скандынава, я падумаў: зусім магчыма, што Ульф Грэнаба – сын аднаго з тых спецыялістаў, якія зачыніліся калісьці ад нас з бог ведае якіма сакрэтамі ў фанерны будан. Я не належу да людзей злапамятных, тым не менш адчуў, як пачала знікаць старая крыўда, як узрадалася душа – ведайце нашых!

А яшчэ я пашкадаваў, што ўжо не збярэш тры сотні юнакоў і дзяўчат з педінстытута – тых удзельнікаў пераднавагодняга суботніка, як не збярэш і тых рабочых, тэхнікаў, інжынераў, што тады амаль галодныя аднаўлялі нашу электрастанцыю, не прачытаеш ім гэтага пашання. Упэўнены, што гэта для іх было б лепшым навагоднім падарункам!

